

Lotteriinspektionens författningssamling

Utgivare: Johan Röhr, Lotteriinspektionen, Box 199, 645 23 Strängnäs.
ISSN

LIFS 2017:2

Utkom från trycket
den 8 november 2017

Föreskrifter och allmänna råd om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism;

beslutade den 17 oktober 2017.

Lotteriinspektionen föreskriver¹ följande med stöd av 4 f § tredje stycket lotteriförordningen (1994:1451), 18 § första stycket 1 och 3–16 samt 20 § första stycket förordningen (2009:92) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

1 kap. Tillämpningsområde och definitioner

Tillämpningsområde

1 § Dessa föreskrifter innehåller bestämmelser om de åtgärder som fysiska och juridiska personer som bedriver sådan verksamhet som anges i 1 kap. 2 § 14 och 15 lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism ska genomföra för att förhindra att verksamheten utnyttjas för penningtvätt eller finansiering av terrorism. Föreskrifterna anger närmare bestämmelser om bl.a. den allmänna riskbedömningen, riskklassificering av kunder, rutiner och riktlinjer, utbildning och skydd av anställda, intern kontroll samt registrering av ombud.

2 § Följande speltjänster undantas från tillämpningen av lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism

1. lotterier som bedrivs med stöd av tillstånd eller registrering enligt 16 och 17 §§ lotterilagen (1994:1000) och som anordnas av en sammanslutning som är verksam huvudsakligen inom endast en kommun eller när lotteriet bedrivs i flera kommuner inom ett län, och

2. bingospel som bedrivs med tillstånd från Lotteriinspektionen enligt 42 § första stycket andra meningen lotterilagen.

3 § Följande speltjänster undantas från tillämpningen av 2–7 kap. lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism och kravet på registrering i 48 b § lotterilagen (1994:1000)

¹ Europaparlamentets och rådets direktiv nr (EU) 2015/849 av den 20 maj 2015 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, om ändring av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 648/2012 och om upphävande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/60/EG och kommissionens direktiv 2006/70/EG.

1. lotterier som bedrivs med tillstånd enligt 16 § lotterilagen och som bedrivs i mer än ett län,
2. penningautomater och värdeautomater som bedrivs med stöd av tillstånd enligt 26 § lotterilagen,
3. roulett-, tärnings- och kortspel som bedrivs med tillstånd enligt 32–34 §§ lotterilagen,
4. bingospel som bedrivs med tillstånd från länsstyrelsen enligt 42 § första stycket första meningen lotterilagen,
5. egentliga lotterier enligt 4 § lotterilagen som bedrivs med tillstånd enligt 45 § lotterilagen och som distribueras genom ombud.

Definitioner

4 § I dessa föreskrifter används samma definitioner som i lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism och i lotterilagen (1994:1000), om inte annat anges.

I dessa föreskrifter avses med

1. anordnare: verksamhetsutövare som tillhandahåller speltjänster enligt 1 kap. 2 § 14 och 15 lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism,
2. försäljningsställe: den eller de platser där ombudet tillhandahåller anordnarens lotteri,
3. risk: med risk avses i dessa föreskrifter risken för att speltjänster utnyttjas för penningtvätt eller finansiering av terrorism.

2 kap. Riskbedömning, rutiner och riktlinjer

Den allmänna riskbedömningen

1 § Anordnaren ska kartlägga och bedöma riskerna i sin verksamhet enligt 2 kap. 1 och 2 §§ lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

Riskbedömningen ska omfatta anordnarens spelprodukter och speltjänster samt övriga faktorer som är relevanta för verksamheten.

Allmänt råd:

En övrig faktor som kan vara relevant för verksamheten är när en affärsförbindelse uppstår.

2 § Anordnaren ska identifiera vilka av de speltjänster som anordnaren tillhandahåller, som inte är undantagna enligt 1 kap. 2 och 3 §§, som kan utnyttjas för penningtvätt eller finansiering av terrorism.

Anordnaren ska beskriva vilka hot som är relevanta för anordnarens speltjänster och vilka egenskaper de olika speltjänsterna har som gör dem sårbara för försök till att utnyttjas för penningtvätt eller finansiering av terrorism.

Den allmänna riskbedömningen ska innehålla en värdering av identifierade risker i syfte att möjliggöra för att åtgärder för att förhindra penningtvätt och finansiering av terrorism sätts in där riskerna är som störst.

Allmänt råd:

Vid den allmänna riskbedömningen kan följande faktorer tyda på låg risk

1. låg intensitet av transaktioner,
2. liten omfattning (omsättning),
3. låg vinståterbetalning, eller
4. låga insats- och vinstnivåer.

Vid den allmänna riskbedömningen kan följande faktorer tyda på hög risk

1. möjlighet till anonymt spel,
2. spel där spelare spelar mot varandra,
3. användning av ny teknik för betalning och distribution,
4. spel på distans, eller
5. gränsöverskridande spel.

3 § Vid riskklassificering av kunden kan ovanliga eller irrationella spel-mönster, ovanligt stora transaktioner och ovilja att svara på kundkännedom-frågor tyda på hög risk, liksom när tveksamhet råder avseende sätt och underlag för identifiering av kunden eller liknande.

4 § En anordnare ska uppdatera sin riskbedömning innan nya eller väsentligt förändrade spelprodukter eller speltjänster införs.

Intern rutiner*Kundkännedom*

5 § Anordnaren ska ha dokumenterade rutiner och riktlinjer som beskriver de åtgärder som ska vidtas för kundkännedom enligt 3 kap. 7–13 §§ lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

Övervakning och rapportering

6 § Anordnaren ska ha dokumenterade rutiner och riktlinjer för övervakning och rapportering enligt 4 kap. 1–3 §§ lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

Anordnaren ska ha dokumenterade rutiner och riktlinjer för att upptäcka och bedöma aktiviteter och transaktioner som i sin tur kan leda till att en kunds riskprofil justeras.

För speltjänster som inte registreras ska anordnaren ha dokumenterade rutiner och riktlinjer för manuell övervakning.

Lämplighetsprövning

7 § Anordnarens rutiner enligt 2 kap. 13 § lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism ska säkerställa att anställda, uppdragstagare och andra personer som på liknande grund deltar i verksamheten är lämpliga för de uppgifter de förväntas utföra och har sådan kunskap

om området penningtvätt och finansiering av terrorism som är lämplig med hänsyn till personens uppgifter och funktion.

Rutinerna ska dessutom innehålla en beskrivning av hur anordnaren i övrigt säkerställer att en person är lämplig för de uppgifter den förväntas utföra.

3 kap. Utbildning och skydd av anställda

1 § Utbildning enligt 2 kap. 14 § lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism ska utformas utifrån de risker som anordnaren identifierat i sin verksamhet.

Utbildningens innehåll och frekvens ska anpassas till den anställdes uppgifter och funktion i frågor som rör åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism. Om anordnarens allmänna riskbedömning uppdateras eller på annat sätt ändras ska utbildningen justeras på lämpligt sätt.

Anställda ska utöver det som anges i första och andra styckena även löpande informeras om trender, mönster och metoder samt annan information som är relevant för att förhindra penningtvätt och finansiering av terrorism.

2 § Anordnaren ska dokumentera den utbildning som genomförs.

Av dokumentationen ska minst utbildningens innehåll, namn på deltagare samt datum för utbildningen framgå.

3 § Anordnaren ska kontinuerligt identifiera, granska och analysera vilka hot eller fiendliga åtgärder som kan uppkomma mot anställda, uppdragstagare och andra personer som på liknande grund deltar i verksamheten.

Anordnaren ska utifrån innehållet i den allmänna riskbedömningen, hotbild, verksamhetens art och liknande omständigheter utreda incidenter och använda denna kunskap för att uppdatera de rutiner som ska finnas för fysiskt skydd och förbud mot repressalier enligt 2 kap. 15 § lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

4 kap. Åtgärder för kundkännedom

Identitetskontroll av kunden

1 § Anordnaren ska vid kontroll av en kunds identitet enligt 3 kap. 7 § lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism vidta följande åtgärder

1. kontrollera kundens identitet genom svenskt körkort, svenskt pass eller ett svenskt certifierat identitetskort,

2. om en kund saknar svensk identitetshandling ska anordnaren kontrollera kundens identitet mot giltigt pass eller annan giltig identitetshandling.

2 § Vad som anges i 1 § gäller inte om kunden befinner sig på annan plats än anordnaren eller dennes ombud. I sådant fall ska identifiering och kontroll ske genom någon av följande åtgärder

1. kontroll av kundens identitet genom en etablerad och vedertagen elektronisk identifiering eller motsvarande, eller

2. kontroll av kundens identitet genom att kundens namn, adress, personnummer eller motsvarande kontrolleras mot externa register, intyg eller annan motsvarande dokumentation, och

a) anordnaren skickar en bekräftelse till kundens folkbokföringsadress eller motsvarande, eller

b) kunden skickar in en vidimerad kopia av identitetshandlingar till anordnaren.

Åtgärder som krävs för kundkännedom i det enskilda fallet

3 § Kan det antas att det föreligger låg risk för penningtvätt eller finansiering av terrorism får förenklade åtgärder för kundkännedom vidtas.

Med förenklade åtgärder enligt första stycket avses följande och liknande.

1. Identifiering av kunden sker genom uppgifter som har lämnats av kunden utan att dessa kontrolleras gentemot en utomstående källa.

2. Åtgärder för kontroll av kundens identitet sker först efter det att en affärsförbindelse etablerats.

3. Minskad frekvens för uppdatering av kundkännedomsinformation, t.ex. att informationen endast behöver uppdateras om vissa händelser inträffar.

4. Minskad frekvens och intensitet för granskning av transaktioner, t.ex. att granskning endast behöver göras vid transaktioner över vissa beloppsgränser. Anordnare måste säkerställa att beloppsgränserna är på en rimlig nivå.

Om en anordnares speltjänster är väldefinierade och avgränsade får anordnaren, under längst tre månader, utgå från att en affärsförbindelse innebär låg risk, om kundens agerande inte tyder på annat.

4 § Föreligger hög risk för penningtvätt eller finansiering av terrorism ska skärpta åtgärder för kundkännedom vidtas.

Med skärpta åtgärder enligt första stycket avses minst följande.

1. Inhämtande av ytterligare uppgifter om kunden, såsom uppgifter om kundens ekonomiska situation och uppgifter om varifrån kundens ekonomiska medel kommer.

2. Inhämtande av godkännande från behörig beslutsfattare inför beslut om att ingå eller avbryta en affärsförbindelse.

Allmänt råd

Utöver vad som anges i 4 § kan följande åtgärder vara sådana skärpta åtgärder som kan vidtas för ökad kundkännedom.

– Ökad frekvens för uppdatering av kundkännedomsinformation för att säkerställa att informationen är uppdaterad och riktig.

– Ökad frekvens och intensitet för granskning av transaktioner, t.ex. att granskning alltid ska göras vid transaktioner över vissa beloppsgränser. Anordnare bör säkerställa att beloppsgränserna är på en rimlig nivå.

5 kap. Övervakning och rapportering

1 § Anordnarens system enligt 4 kap. 7 § lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism ska vara utformat så att uppgifter kan lämnas digitalt i ett strukturerat och bearbetningsbart format och på ett sådant sätt att obehöriga inte kan ta del av uppgifterna.

6 kap. Bevarande av handlingar och uppgifter

1 § Anordnaren ska bevara handlingar och uppgifter på ett säkert sätt enligt 5 kap. 3 § lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism. Handlingar och uppgifter enligt första stycket ska vara daterade.

Handlingar och uppgifter som ska bevaras enligt första stycket ska vara sökbara och enkla att identifiera, ta fram och sammanställa.

2 § En anordnare ska bevara handlingar och uppgifter i tio år, om

1. handlingen eller uppgifterna kan tyda på penningtvätt, finansiering av terrorism eller att egendom annars härrör från brottslig handling,

2. omständigheter enligt 1 har rapporterats till Polismyndigheten enligt 4 kap. 3 och 6 §§ lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, och

3. en myndighet har uppmärksammat anordnaren om att handlingarna eller uppgifterna behöver förvaras under en längre tidsperiod.

7 kap. Intern kontroll och anmälningar om misstänkta transaktioner

Rutiner och riktlinjer för intern kontroll

1 § En anordnarens rutiner och riktlinjer för intern kontroll i verksamheten enligt 6 kap. 1 § första stycket lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism ska innehålla en beskrivning av

1. de åtgärder som anordnaren vidtar för att kontrollera att verksamheten bedrivs i enlighet med bestämmelserna i lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism och dessa föreskrifter,

2. uppgifter och ansvarsområden avseende funktionerna i 7 kap. 3–13 §§ dessa föreskrifter, och

3. hur brister som upptäcks genom intern kontroll ska rapporteras och följas upp.

Rutiner för modellriskhantering

2 § Anordnarens rutiner för modellriskhantering enligt 6 kap. 1 § andra stycket lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, ska innehålla en beskrivning av vilka modeller som omfattas av rutinerna. Av rutinerna ska framgå med vilka intervall och vid vilka tillfällen utvärdering och kvalitetssäkring av modellerna ska genomföras, vilken funktion hos anordnaren som ansvarar för genomförande av utvärdering och kvalitetssäkring och hur genomförandet ska dokumenteras.

Rutinerna ska även innehålla en beskrivning av vilken funktion hos anordnaren som är behörig att fatta beslut om att ändra de modeller som används och hur sådana beslut fattas och dokumenteras.

Särskilt utsedd befattningshavare

3 § Anordnare som föregående verksamhetsår har haft insatser före utbetalda vinster om minst 50 miljoner kronor, eller om sådana uppgifter saknas anordnaren i tillståndsansökan anger uppskattade insatser före utbetalda vinster om minst 50 miljoner kronor, ska ha en särskilt utsedd befattningshavare enligt 6 kap. 2 § 1 lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

Den särskilt utsedde befattningshavaren ansvarar för att anordnaren upprättar och uppdaterar

1. den allmänna riskbedömningen enligt 2 kap. 1–2 §§ lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, och
2. interna och gemensamma rutiner och riktlinjer enligt 2 kap. 8–10 och 13–15 §§ samma lag.

Centralt funktionsansvarig

4 § Om de förutsättningar som anges i 3 § första stycket föreligger ska anordnaren utse en centralt funktionsansvarig enligt 6 kap. 2 § 2 lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

Den centralt funktionsansvarige ska

1. övervaka och löpande kontrollera att anordnaren uppfyller lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, dessa föreskrifter samt anordnarens rutiner och riktlinjer,
2. ge råd och stöd till anordnarens personal om regler som rör penningtvätt och finansiering av terrorism,
3. informera och utbilda berörda personer om regler som rör penningtvätt och finansiering av terrorism,
4. ansvara för att uppgifter lämnas enligt 4 kap. 6 § lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism och 5 kap. 1 § dessa föreskrifter,
5. kontrollera och regelbundet bedöma om företagets interna och gemensamma rutiner och riktlinjer för att förhindra att verksamheten utnyttjas för penningtvätt eller finansiering av terrorism, enligt 2 kap. 8–10 och 13–15 §§ lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism samt den allmänna riskbedömningen enligt 2 kap. 1 § dessa föreskrifter, är ändamålsenliga och effektiva, samt
6. lämna rekommendationer till berörda personer baserade på de iakttagelser som funktionen gjort.

5 § Den centralt funktionsansvarige ska rapportera till styrelse eller verkställande direktör eller motsvarande.

6 § Den centralt funktionsansvarige kan utse en eller flera personer som biträder denne samt får delegera befogenheter till dessa.

7 § Anordnaren får uppdra åt någon annan att utföra den centralt funktionsansvariges arbete. Anordnaren ansvarar dock alltid för den utlagda verksamheten.

Oberoende granskningsfunktion

8 § Om de förutsättningar som anges i 3 § första stycket föreligger ska anordnaren utse en oberoende granskningsfunktion enligt 6 kap. 2 § 3 lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

Den oberoende granskningsfunktionen ska

1. granska och regelbundet utvärdera om företagets organisation, styrningsprocesser, it-system, modeller, rutiner och riktlinjer är ändamålsenliga och effektiva,
2. granska och regelbundet utvärdera om verksamheten drivs i enlighet med företagets interna rutiner och riktlinjer,
3. granska och regelbundet utvärdera om företagets interna kontroll är ändamålsenlig och effektiv,
4. granska och regelbundet utvärdera tillförlitligheten och kvaliteten på det arbete som utförs inom företagets övriga kontrollfunktioner,
5. lämna rekommendationer för åtgärder till berörda personer baserade på de iakttagelser som funktionen gjort, och
6. följa upp att åtgärderna enligt 5 genomförs.

9 § Den oberoende granskningsfunktionen ska rapportera till styrelse eller verkställande direktör eller motsvarande.

10 § Den oberoende granskningsfunktionen ska vara organisatoriskt skild från de funktioner och områden som den ska övervaka och kontrollera. Med funktionens oberoende avses att funktionens anställda inte får delta i andra funktioners arbete eller i den operativa verksamheten.

11 § Anordnaren får uppdra åt någon annan att utföra den oberoende granskningsfunktionens arbete. Anordnaren ansvarar för den utlagda verksamheten.

Visselblåsningssystemets egenskaper

12 § Anordnarens rapporteringssystem enligt 6 kap. 4 § lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism ska skydda anordnarens information från åtkomst från obehöriga, förhindra att informationen förvanskas eller förstörs och säkerställa att informationen är tillgänglig när den behövs.

Rapporteringssystemet ska möjliggöra att uppgifter kan lämnas anonymt.

Ansökan

1 § Ett ombud som avses i 48 b § lotterilagen (1994:1000) ska enligt 4 f § första stycket lotteriförordningen (1994:1451) registreras om ansökan visar att ombudet är lämpligt att tillhandahålla lotterier.

Till ansökan om registrering av ombud ska följande handlingar bifogas

1. utdrag ur Polismyndighetens belastningsregister,
2. skuldtutdrag eller skuldfrihetsintyg från Kronofogdemyndigheten,
3. bevis från Bolagsverket om att näringsförbud inte föreligger,
4. konkursfrihetsbevis från Bolagsverket,
5. senaste beskedet om slutlig skatt från Skatteverket, och
6. en lista över ombudets försäljningsställen med adress.

2 § Är ombudet en juridisk person ska anordnaren tydligt visa vilka som omfattas av ansökan enligt 4 f § andra stycket 2 lotteriförordningen (1994:1451).

Avser ansökan en person som inte är folkbokförd i Sverige ska en vidimerad kopia av identitetshandling samt motsvarande handlingar enligt 1 § andra stycket från det land där personen är folkbokförd bifogas.

Utländska handlingar ska skickas in på originalspråk tillsammans med en översättning till svenska.

Allmänt råd:

Anordnaren kan t.ex. visa vilka som omfattas av ansökan genom att skicka in registreringsbevis från Bolagsverket eller motsvarande dokumentation.

3 § För det fall handlingarna enligt 1 § andra stycket redan finns i ett ärende där Lotteriinspektionen registrerat ombudet, kan en anordnare hänvisa till underlaget i det ärendet vid ansökan om registrering.

4 § Handlingar som efterfrågas i 1 § andra stycket ska vara aktuella och får inte vara äldre än sex månader vid ansökningstillfället.

Kravet på att uppgiften inte får vara äldre än sex månader gäller inte för handling som anges i 1 § andra stycket 5 eller handlingar som avses i 3 §.

Utbildning och information till registrerade ombud

5 § Anordnaren ska säkerställa att det registrerade ombudet återkommande får utbildning och den information som krävs för att ombudet ska kunna fullgöra anordnarens skyldigheter i frågor som rör penningtvätt och finansiering av terrorism.

Är det registrerade ombudet en juridisk person omfattas också den person hos ombudet som arbetar med försäljning av lotter, förmedling av insatser eller utbetalning av vinster för anordnarens räkning enligt första stycket.

Allmänt råd:

En anordnare kan själv välja tillvägagångssätt och omfattning för utbildning och information enligt första stycket.

Flera anordnare kan tillsammans genomföra eller arrangera utbildning och informationsinsats för ombud.

6 § Anordnaren ska säkerställa att utbildning enligt 5 § genomförs inom tre månader från det att ombudet registrerats.

7 § Utbildningens innehåll och omfattning ska anpassas efter risken för penningtvätt och finansiering av terrorism som är förknippad med de aktuella produkterna och transaktionsformerna.

Utbildningen ska minst omfatta de relevanta delarna av lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, dessa föreskrifter och allmänna råd samt anordnarens interna rutiner och riktlinjer om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

Dessa föreskrifter och allmänna råd träder i kraft den 1 december 2017.

På Lotteriinspektionens vägnar

CAMILLA ROSENBERG

Johan Röhr

